

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2022. gada 24. martā
(OR. en)

7582/22

UK 55

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs:	Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore <i>Martine DEPREZ</i>
Saņemšanas datums:	2022. gada 24. marts
Saņēmējs:	Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretārs <i>Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN</i>
K-jas dok. Nr.:	COM(2022) 126 final
Temats:	KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI par Tirdzniecības un sadarbības nolīguma starp Eiropas Savienību un Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienoto Karalisti īstenošanu un piemērošanu 2021. gada 1. janvāris – 31. decembris

---

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2022) 126 *final*.

Pielikumā: COM(2022) 126 *final*

Briselē, 24.3.2022.
COM(2022) 126 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par Tirdzniecības un sadarbības nolīguma starp Eiropas Savienību un Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienoto Karalisti īstenošanu un piemērošanu

2021. gada 1. janvāris – 31. decembris

Eiropas Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam un
Padomei par Tirdzniecības un sadarbības nolīguma starp
Eiropas Savienību un Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienoto
Karalisti īstenošanu un piemērošanu
2021. gada 1. janvāris – 31. decembris

Satura rādītājs

1. Ievads	3
2. Iestāžu sistēma	4
3. Izpildes instrumenti un strīdu izšķiršana	5
4. Preču tirdzniecība.....	6
5. Pakalpojumi un investīcijas, digitālā tirdzniecība, intelektuālais īpašums, publiskais iepirkums un mazie un vidējie uzņēmumi	10
6. Enerģētika	14
7. Vienlīdzīgi konkurences apstākļi atvērtai un godīgai konkurencei un ilgtspējīgai attīstībai	14
7.1. Darba un sociālie standarti, vide un klimats, ilgtspējīga attīstība.....	15
7.2. Subsīdiju kontrole	16
8. Transports	17
9. Zivsaimniecība	17
10. Sociālā nodrošinājuma koordinēšana	18
11. Tiesībaizsardzības un tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās	18
12. Piedalīšanās ES programmās.....	19
13. Secinājumi	19

1. Ievads

Tirdzniecības un sadarbības nolīgums starp Eiropas Savienību un Eiropas Atomenerģijas kopienu, no vienas puses, un Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienoto Karalisti, no otras puses¹, (turpmāk tekstā “Tirdzniecības un sadarbības nolīgums”) tika parakstīts 2020. gada 30. decembrī. Tas provizoriski stājās spēkā 2021. gada 1. janvārī. Pēc ratifikācijas procesu pabeigšanas ES un Apvienotajā Karalistē tas oficiāli stājās spēkā 2021. gada 1. maijā.

Ar Tirdzniecības un sadarbības nolīgumu tiek noteikts visaptverošs pamats pušu savstarpējai sadarbībai daudzās un dažādās jomās, citstarp tādās jomās kā tirdzniecība, transports, zivsaimniecība, tiesībsardzības un tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās, tematiskā sadarbība un līdzdalība ES programmās. Tajā ir iekļauti noteikumi, ar ko nodrošina vienlīdzīgus konkurences apstākļus, ilgtspējīgu attīstību un pamattiesību ievērošanu, kā arī pārvaldības un strīdu izšķiršanas kārtību.

Tirdzniecības un sadarbības nolīgums ir unikāls citu tādu ES brīvās tirdzniecības nolīgumu vidū, kas noslēgti ar trešām valstīm, jo tas tika noslēgts ar bijušo dalībvalsti. Tā rezultātā tirdzniecības un sadarbības nosacījumi, kas noteikti ar Tirdzniecības un sadarbības nolīgumu, kļuva stingrāki par tiem, kas bija spēkā līdz 2020. gada beigām, kad beidzās Izstāšanās līgumā² noteiktais pārejas periods. Tās ir neizbēgamas sekas tam, ka Apvienotā Karaliste pameta ES Muitas savienību un vienoto tirgu.

ES mērķis ir izveidot stabilas un pozitīvas attiecības ar Apvienoto Karalisti. Lai gan tika panākts labs progress Tirdzniecības un sadarbības nolīgumā noteikto sadarbības struktūru izveidē, joprojām pastāv dažas problēmas. Joprojām pastāv arī grūtības veidot plašākās attiecībās ar Apvienoto Karalisti, jo īpaši saistībā ar Protokola par Īriju un Ziemeļīriju īstenošanu saskaņā ar Izstāšanās līgumu.

Šis ir pirmais ziņojums par Tirdzniecības un sadarbības nolīguma īstenošanu un piemērošanu, kas prasīts Padomes 2021. gada 29. aprīļa Lēmuma (ES) 2021/689 2. panta 4. punktā³. Ziņojumā sniegts pārskats par pašreizējo stāvokli saistībā ar vairākām Tirdzniecības un sadarbības nolīgumā aptvertajām jomām pirmajā tā piemērošanas gadā. Ziņojuma mērķis ir arī kvantitatīvi izmērīt Tirdzniecības un sadarbības nolīguma ietekmi, ja tādi dati ir pieejami.

---

¹ Tirdzniecības un sadarbības nolīgums starp Eiropas Savienību un Eiropas Atomenerģijas kopienu, no vienas puses, un Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienoto Karalisti, no otras puses (OV L 149/10); [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:22021A0430\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:22021A0430(01)&from=EN).

² Līgums par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas (2019/C 384 I/01); [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:12019W/TXT\(02\)&from=LV](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:12019W/TXT(02)&from=LV).

³ Padomes Lēmums (ES) 2021/689 (2021. gada 29. aprīlis) par to, lai Savienības vārdā noslēgtu Tirdzniecības un sadarbības nolīgumu starp Eiropas Savienību un Eiropas Atomenerģijas kopienu, no vienas puses, un Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienoto Karalisti, no otras puses, un Nolīgumu starp Eiropas Savienību un Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienoto Karalisti par drošības procedūrām klasificētas informācijas apmaiņai un aizsardzībai (OV L 149/2); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32021D0689&from=LV>.

2. Iestāžu sistēma

Ar Tirdzniecības un sadarbības nolīgumu tiek izveidota sava iestāžu sistēma, kuras mērķis ir uzraudzīt un atvieglot tā īstenošanu. Šī struktūra tika sekmīgi izveidota 2021. gadā un tagad pilnībā darbojas.

Partnerības padome, kas Tirdzniecības un sadarbības nolīguma īstenošanu uzrauga politiskā līmenī, pirmo reizi tikās 2021. gada 9. jūnijā. Puses cita starpā apsprieda zivsaimniecību, nediskriminēšanu attiecībā uz darba vīzu nodevām, tiesībaizsardzību un tiesu iestāžu sadarbību, kā arī Apvienotās Karalistes dalību ES programmās⁴. Tomēr puses nespēja vienoties par kopīgu paziņojumu, jo Apvienotā Karaliste atteicās kā priekšnoteikumu stabilām turpmākajām attiecībām iekļaut atsauci uz Izstāšanās līguma pilnīgu īstenošanu⁵.

Visas kopīgās struktūras, kas palīdz Partnerības padomei risināt jautājumus, uz kuriem attiecas Tirdzniecības un sadarbības nolīgums, tai skaitā Tirdzniecības partnerības komiteja un 11 tirdzniecības specializētās komitejas, kas atbalsta tās darbu konkrētās jomās, 2021. gadā rīkoja sanāksmes:

- Specializētā komiteja sociālā nodrošinājuma koordinācijas jomā (2021. gada 6. jūlijā);
- Specializētā enerģētikas komiteja (2021. gada 14. jūlijā);
- Specializētā zvejniecības komiteja (2021. gada 20. jūlijā un 27. oktobrī);
- Tirdzniecības specializētā komiteja sanitāro un fitosanitāro pasākumu jomā (2021. gada 22.–23. septembrī);
- Tirdzniecības specializētā komiteja muitas sadarbības un izcelsmes noteikumu jomā (2021. gada 7. oktobrī);
- Tirdzniecības specializētā komiteja preču jomā (2021. gada 8. oktobrī);
- Tirdzniecības specializētā komiteja pakalpojumu, investīciju un digitālās tirdzniecības jomā (2021. gada 11. oktobrī);
- Tirdzniecības specializētā komiteja publiskā iepirkuma jomā (2021. gada 12. oktobrī);
- Tirdzniecības specializētā komiteja jautājumos par vienlīdzīgiem apstākļiem atvērtai un godīgai konkurencei un ilgtspējīgai attīstībai (2021. gada 12. oktobrī);
- Tirdzniecības specializētā komiteja intelektuālā īpašuma jomā (2021. gada 13. oktobrī);
- Tirdzniecības specializētā komiteja regulatīvās sadarbības jomā (2021. gada 13. oktobrī);
- Specializētā gaisa transporta komiteja (2021. gada 14. oktobrī);
- Tirdzniecības specializētā komiteja par tehniskajiem šķēršļiem tirdzniecībai (2021. gada 15. oktobrī);
- Specializētā komiteja tiesībaizsardzības un tiesu iestāžu sadarbības jautājumos (2021. gada 19. oktobris);
- Tirdzniecības partnerības komiteja (2021. gada 16. novembrī);

⁴ Partnerības padomes un komiteju sanāksmju darba kārtību un protokolus skatīt šeit: https://ec.europa.eu/info/strategy/relations-non-eu-countries/relations-united-kingdom/eu-uk-trade-and-cooperation-agreement/meetings-eu-uk-partnership-council-and-specialised-committees-under-trade-and-cooperation-agreement_en.

⁵ Eiropas Komisijas paziņojums pēc Partnerības padomes pirmās sanāksmes: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/20210609_unilateral_pc_statement_002_final.pdf.

- Specializētā aviācijas drošuma komiteja (2021. gada 23. novembrī);
- Specializētā autotransporta komiteja (2021. gada 24. novembrī);
- Specializētā tirdzniecības komiteja administratīvajai sadarbībai PVN un nodokļu un nodevu piedziņas jomā (2021. gada 15. decembrī); un
- Specializētā komiteja par dalību Savienības programmās (2021. gada 21. decembrī).

Atbilstīgi saskaņotajai kārtībai Eiropas Savienību šajās sanāksmēs pārstāvēja Eiropas Komisija, savukārt nostājas, kas ir jāieņem ES vārdā, tika saskaņotas ar Padomi. Dalībvalstu pārstāvji piedalījās sanāksmēs ES delegācijas sastāvā. Eiropas Parlaments tika informēts par kopīgo struktūru darbībām.

Tika veikti arī pasākumi ar mērķi izveidot parlamentāro sadarbību starp ES un Apvienoto Karalisti. Puses vienojās, ka ar Tirdzniecības un sadarbības nolīgumu izveidoto Parlamentāro partnerattiecību asambleju (Asambleja) veidos attiecīgi 35 Eiropas Parlamenta un Apvienotās Karalistes parlamenta deputāti. ES delegācija Asamblejā tika apstiprināta 2021. gada oktobrī⁶. Asambleja sāks darbu 2022. gadā.

Ir sākusies arī pilsoniskās sabiedrības iesaistīšana Tirdzniecības un sadarbības nolīguma īstenošanā. Komisija un Apvienotā Karaliste neoficiāli vienojās par Pilsoniskās sabiedrības foruma darbības pamatnostādņēm. Lai Pilsoniskās sabiedrības forums varētu sākt darbu, šīs pamatnostādnes ir jāapstiprina Partnerības padomei⁷. Tika izveidota arī ES vietējā konsultantu grupa, kuras mērķis ir veicināt plašāku dialogu par jomām, uz kurām attiecas Tirdzniecības un sadarbības nolīgums. Vietējo konsultantu grupu atbalsta Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja, kas koordinē sanāksmes un uztur kontaktus ar pilsoniskās sabiedrības partneriem. Vietējās konsultantu grupas pirmā sanāksme notika 2021. gada 25. novembrī⁸.

3. Izpildes instrumenti un strīdu izšķiršana

Atbildot uz dalībvalstu pieprasījumiem, Komisija izveidoja centrālo punktu⁹, kurā ieinteresētās personas var reģistrēt sūdzības saistībā ar Tirdzniecības un sadarbības nolīguma īstenošanu. Eiropas Savienībā uzņēmumi, NVO, darba devēji, arodbiedrības un iedzīvotāji var izmantot šo sistēmu kā pirmo piekļuves punktu, lai ziņotu par problēmām, kas saistītas ar Tirdzniecības un sadarbības nolīguma īstenošanu. Centrālais punkts ir saistīts ar Komisijas izstrādātajiem instrumentiem, kas jau tiek izmantoti, piemēram, ar vienoto kontaktpunktu tādu sūdzību reģistrēšanai, kas saistītas ar tirdzniecību, citstarp ar tirgus piekļuves jautājumiem, vienlīdzīgiem konkurences apstākļiem vai ilgtspējīgu attīstību. Šie instrumenti atspoguļo Komisijas pastiprinātos centienus stiprināt tās starptautisko nolīgumu izpildi un īstenošanu.

⁶ Sk. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0398_LV.pdf.

⁷ Informācija par Pilsoniskās sabiedrības foruma sanāksmēm būs pieejama tīmekļa vietnē <https://trade.ec.europa.eu/dialogue/index.cfm>.

⁸ <https://www.eesc.europa.eu/en/tags/international-trade?page=1>.

⁹ https://ec.europa.eu/assets/sg/complaint_eu_uk_tca/complaints_en/.

Turklāt, lai varētu ierosināt izpildes pasākumus, Komisija nāca klajā ar priekšlikumiem¹⁰, kuru mērķis ir reglamentēt vienpusēju un izpildes pasākumu pieņemšanu un kuri aizstātu pilnvarojumu, kas noteikts Padomes Lēmumā (ES) 2021/689¹¹ par Tirdzniecības un sadarbības nolīguma noslēgšanu.

Neviena no pusēm 2021. gadā nepieprasīja apspriešanos vai šķīrējtiesas izveidi saskaņā ar Tirdzniecības un sadarbības nolīguma noteikumiem par strīdu izšķiršanu. Īstenojot šos noteikumus, ES 2021. gada 14. decembrī oficiāli izvirzīja personas, kuras vēlas un spēj darboties kā šķīrējtiesas locekļi¹².

4. Preču tirdzniecība

Pārejas perioda beigās Apvienotās Karalistes muitas teritorija tika nodalīta no ES muitas teritorijas, un tā rezultātā izveidojās divas atsevišķas muitas teritorijas un divi atsevišķi preču tirgi ar atšķirīgu regulatīvo režīmu, kas neizbēgami apgrūtina tirdzniecību.

Lai gan Tirdzniecības un sadarbības nolīgumā ir paredzēta tirdzniecība bez tarifiem un kvotām visam importam starp pusēm, pēc Apvienotās Karalistes izstāšanās no ES (*Brexit*) beidzās netraucētā preču tirdzniecība un atkal radās netarifu šķēršļi. No 2021. gada visam eksportam no Apvienotās Karalistes uz ES piemēro muitas procedūras un pārbaudes. Lauksaimniecības pārtikas sūtījumiem ir jāpievieno veselības sertifikāti un jāveic sanitārās un fitosanitārās (SFS) pārbaudes dalībvalstu robežkontroles punktos. Turklāt visām precēm ir jāatbilst dažādiem noteikumiem un regulatīviem pasākumiem, jo tām vairs nepiemēro savstarpējās atzīšanas principu.

Precēm, ko tirgo starp abām pusēm, ir jāatbilst arī Tirdzniecības un sadarbības nolīgumā noteiktajiem izcelsmes noteikumiem, lai tām varētu piemērot preferenciālu režīmu ar 0 % muitas nodokļiem. Preču izcelsmes pierādīšana var būt apgrūtinoša, jo īpaši tad, ja to sastāvdaļas nākušas no dažādām valstīm. Lai atvieglotu preferenciālā režīma piemērošanu, Komisija pieņēma tiesību aktus¹³, ar ko nosaka pārejas periodu, kurā ES eksportētāji varētu izdot paziņojumus par izcelsmi, pamatojoties uz piegādātāju deklarācijām, pat ja nav

---

¹⁰ Priekšlikums – Eiropas Parlamenta un Padomes Regula, ar ko paredz noteikumus Savienības tiesību īstenošanai Līguma par Lielbritānijas un Ziemeļrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas un Tirdzniecības un sadarbības nolīguma starp Eiropas Savienību un Eiropas Atomenerģijas kopienas, no vienas puses, un Lielbritānijas un Ziemeļrijas Apvienoto Karalisti, no otras puses, īstenošanā un izpildē (COM(2022) 89); un priekšlikums – Padomes regula, ar ko paredz noteikumus Kopienas tiesību īstenošanai, īstenojot Tirdzniecības un sadarbības nolīgumu starp Eiropas Savienību un Eiropas Atomenerģijas kopienas, no vienas puses, un Lielbritānijas un Ziemeļrijas Apvienoto Karalisti, no otras puses (COM(2022) 100).

¹¹ Padomes Lēmums (ES) 2021/689 (2021. gada 29. aprīlis) par to, lai Savienības vārdā noslēgtu Tirdzniecības un sadarbības nolīgumu starp Eiropas Savienību un Eiropas Atomenerģijas kopienas, no vienas puses, un Lielbritānijas un Ziemeļrijas Apvienoto Karalisti, no otras puses, un Nolīgumu starp Eiropas Savienību un Lielbritānijas un Ziemeļrijas Apvienoto Karalisti par drošības procedūrām klasificētas informācijas apmaiņai un aizsardzībai (OV L 149/2); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32021D0689&from=LV>.

¹² https://ec.europa.eu/info/system/files/ares_20217728182_letter_from_vice-president_sefcovic_to_the_united_kingdom_minister_of_state_lord_frost_signed.pdf.

¹³ Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2020/2254 (2020. gada 29. decembris) par paziņojumu par izcelsmi sagatavošanu pārejas periodā preferenciālajam eksportam uz Apvienoto Karalisti, balstoties uz piegādātāja deklarācijām (OV L 446/1); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32020R2254&from=LV>.

pieejama pilnīga dokumentācija, ar nosacījumu, ka tie to saņems līdz 2021. gada beigām. No 2022. gada piemēro standarta prasības attiecībā uz paziņojumu par izcelsmi sagatavošanu. Attiecībā uz ES importu no Apvienotās Karalistes jāatzīmē, ka vairāk nekā 80 % preču tika piemērots preferenciālais režīms. Komisija kopā ar dalībvalstīm nodrošina izcelsmes noteikumu pareizu īstenošanu un sniedz norādījumus un skaidrojumus muitas dienestiem un uzņēmumiem.

Lai gan noteiktas izcelsmes precēm muitas nodokļus nepiemēro, uzņēmumi bieži ziņoja par piegādes ķēžu traucējumiem. Grūtības, ar kurām saskārās ES uzņēmumi, atbilst gaidītajam, proti:

- lielākas izmaksas, jo ir jāievēro divu dažādu regulatīvo sistēmu noteikumi un papildu formalitātes;
- kavēšanās uz robežas jaunu procedūras prasību dēļ; un
- grūtības ievērot mainīgos importa noteikumus.

Komisija ir darījusi visu iespējamo, lai palīdzētu dalībvalstīm un ES uzņēmumiem orientēties jaunajā situācijā. Piemēram, attiecībā uz SFS prasībām, saistībā ar kurām 2021. gada sākumā radās dažas problēmas, nekavējoties tika sniegti norādījumi par SFS noteikumu pareizu piemērošanu. Muitas jomā tika publicēti norādījumi par izcelsmes noteikumiem un citiem ar muitu saistītiem jautājumiem, kā arī pārbaudes saraksti un cita būtiska informācija¹⁴. Tā rezultātā gada laikā būtiski samazinājās neatrisināto problēmu skaits abās minētajās jomās. Savukārt Apvienotā Karaliste 2021. gadā atkārtoti atlika muitas un SFS prasību īstenošanu attiecībā uz importu no ES. Šo formalitāšu īstenošana sākas 2022. gada janvārī un tiks pakāpeniski ieviesta līdz 2022. gada oktobrim saskaņā ar robežu darbības modelī definēto pakāpenisko pieeju. ES eksportētājiem un dalībvalstīm, iespējams, būs sarežģīti tās piemērot jauno procedūru loģistikas ietekmes dēļ, it īpaši nepieciešamības iesniegt vajadzīgās deklarācijas un apliecinātos dokumentus pirms preču nosūtīšanas no ES ostām uz Apvienoto Karalisti dēļ, kā arī Apvienotās Karalistes ieviestās IT sistēmas sarežģītības dēļ.

Komisija uztur ciešus kontaktus ar dalībvalstīm, lai nodrošinātu, ka to pārvaldes iestādes un uzņēmumi ir labi sagatavoti. Attiecīgā informācija ir pieejama arī Komisijas tīmekļa vietnē¹⁵. Lai atvieglotu tādu preču tirdzniecību, uz kurām attiecas SFS prasības, visām dalībvalstīm ir darīti pieejami to veselības sertifikātu elektroniski paraugi, kas vajadzīgi eksportam uz Lielbritāniju, un Komisija ir iesaistījusies diskusijās ar Apvienotās Karalistes iestādēm par atzīšanu.

Lai gan vēl ir pārāgri novērtēt visu ekonomisko ietekmi, ko rada Apvienotās Karalistes izstāšanās no ES vienotā tirgus, jaunākie dati liecina, ka tirdzniecības plūsmas starp ES un Apvienoto Karalisti 2021. gadā ir daļēji stabilizējušās pēc sākotnējā krituma, kas tika piedzīvots pēc pārejas perioda. Tomēr savstarpējā tirdzniecība ir saglabājusies zemākā līmenī nekā 2019. gadā un iepriekšējos gados.

Attiecībā uz preču tirdzniecību *Eurostat* lēš, ka 2021. gadā ES no Apvienotās Karalistes importēja preces 146 miljardu EUR apmērā, un tas ir ievērojams samazinājums salīdzinājumā gan ar 2020. gadu (-13,6 %), gan 2019. gadu (-24,8 %). Tiek lēsts, ka ES eksporta vērtība uz

¹⁴ https://ec.europa.eu/taxation_customs/customs-4/international-affairs/third-countries/united-kingdom_en.

¹⁵ https://ec.europa.eu/taxation_customs/customs-4/international-affairs/third-countries/united-kingdom/new-import-formalities-bring-goods-eu-uk-1-january-2022_en.

Apvienoto Karalisti bija 283 miljardi EUR, un tas ir par 1,9 % vairāk nekā 2020. gadā, bet joprojām par 11,4 % mazāk nekā tika reģistrēts 2019. gadā.

1. tabula liecina, ka ES preču imports pārējās ES partnervalstīs un arī eksports uz tām 2021. gadā strauji pieauga salīdzinājumā ar 2020. gadu (attiecīgi +27 % un +14,6 %) un pārsniedza 2019. gada, t. i., pirmspandēmijas, līmeni (par 12,5 % importam un 4,7 % eksportam), savukārt tirdzniecības apjoms ar Apvienoto Karalisti joprojām ir daudz mazāks nekā pirms pandēmijas.

Īpaši smagi tika skarta iekārtu un transporta aprīkojuma kategorija, kas veido būtisku abu pušu savstarpējās tirdzniecības daļu. ES imports no Apvienotās Karalistes šajā nozarē 2021. gadā samazinājās par 26,2 % salīdzinājumā ar 2020. gadu un par 37,9 % salīdzinājumā ar 2019. gadu. ES eksports 2021. gadā samazinājās par 3,1 % salīdzinājumā ar 2020. gadu un par 20,5 % salīdzinājumā ar 2019. gadu. Absolūtā izteiksmē no Apvienotās Karalistes Eiropas Savienībā importēto un eksportēto iekārtu un transporta aprīkojuma preču vērtība 2021. gadā bija par vairāk nekā 52 miljardiem EUR mazāka nekā 2019. gadā¹⁶.

---

¹⁶ Statistiku, ar ko mēra ES tirdzniecību ar Apvienoto Karalisti, no 2021. gada 1. janvāra ietekmēja būtiskas pārmaiņas, jo aptauju tipa statistika, ko izmantoja, lai mērītu ES iekšējo tirdzniecību, tika aizstāta ar muitas statistiku, kurā uzskaita izcelsmes valsts rādītājus, nevis nosūtīšanas valsts rādītājus. Iespējams, ka samazinājumu (daļu no tā) ES tirdzniecībā ar Apvienoto Karalisti kompensēja pieaugums tirdzniecībā ar citām trešām valstīm. Šajā posmā šo statistisko ietekmi nav iespējams izteikt skaitļos.

1. tabula. ES27 preču tirdzniecības apmērs 2021. gadā sadalījumā pa partnervalstīm un Starptautiskās standartizētās tirdzniecības klasifikācijas (SITC) nozarēm salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem

	ES imports 2021 (milj. EUR)	Izmaiņas (%) salīdzinājumā ar		ES eksports 2021 (milj. EUR)	Izmaiņas (%) salīdzinājumā ar		
		2020	2019		2020	2019	
ES27 tirdzniecība sadalījumā pa partnervalstīm		KOPĀ, visi produkti					
Apvienotā Karaliste	146 025	-13,6	-24,8	283 589	1,9	-11,4	
Ārpus ES27 (izņemot Apvienoto Karalisti)	1 965 514	27,0	12,5	1 896 887	14,6	4,7	
ES27 tirdzniecība sadalījumā pa SITC nozarēm		Partnervalsts: Apvienotā Karaliste					
0. Pārtika un dzīvi dzīvnieki	9444	-26,8	-31,5	31 716	-4,5	-3,9	
1. Dzērieni un tabaka	2637	-9,8	-23,5	6269	5,1	7,3	
2. Nepārtikas izejvielas, izņemot kurināmo	4349	34,1	22,9	9535	53,9	55,3	
3. Minerālais kurināmais, smērvielas un saistītie materiāli	20 913	37,8	-6,5	10 775	92,6	6,9	
4. Dzīvnieku un augu eļļas, tauki un vaski	451	-21,4	-6,3	1034	2,6	9,7	
5. Ķīmikālijas un saistītie produkti, citur neminēti	26 286	-20,8	-20,6	45 316	2,8	-6,8	
6. Gatavi izstrādājumi, kas klasificēti galvenokārt pēc materiāla	16 274	-0,3	-11,9	35 604	11,8	-1,7	
7. Iekārtas un transporta aprīkojums	42 823	-26,2	-37,9	102 872	-3,1	-20,5	
8. Dažādi izstrādājumi	13 917	-36,0	-44,3	33 592	-8,3	-22,1	
9. Citur neklasificētas preces un darījumi	8931	83,0	72,7	6877	-9,6	1,3	
ES27 tirdzniecība sadalījumā pa SITC nozarēm		Partnervalsts: ārpus ES27 (izņemot Apvienoto Karalisti)					
0. Pārtika un dzīvi dzīvnieki	98 296	8,2	5,1	103 475	5,9	12,2	
1. Dzērieni un tabaka	6599	4,2	-3,1	34 035	15,5	6,7	
2. Nepārtikas izejvielas, izņemot kurināmo	87 727	34,3	29,5	53 542	32,2	26,8	
3. Minerālais kurināmais, smērvielas un saistītie materiāli	359 916	74,6	5,6	93 312	59,5	-0,1	
4. Dzīvnieku un augu eļļas, tauki un vaski	13 458	27,2	48,7	6642	20,0	32,9	
5. Ķīmikālijas un saistītie produkti, citur neminēti	244 176	22,1	20,9	410 917	12,0	14,7	
6. Gatavi izstrādājumi, kas klasificēti galvenokārt pēc materiāla	222 081	26,8	24,0	203 994	18,4	5,8	
7. Iekārtas un transporta aprīkojums	627 878	18,5	10,3	727 950	11,3	-1,9	
8. Dažādi izstrādājumi	272 572	17,8	8,2	223 366	16,7	4,4	
9. Citur neklasificētas preces un darījumi	32 811	1,2	24,9	39 655	2,1	-1,3	

Avots: Eurostat EXT_ST_EU27_2020SITC, 2022. gada 18. februāris.

5. Pakalpojumi un investīcijas, digitālā tirdzniecība, intelektuālais īpašums, publiskais iepirkums un mazie un vidējie uzņēmumi

Līdz ar pārejas perioda beigām tika izbeigta personu brīva pārvietošanās, pakalpojumu sniegšanas brīvība, kapitāla brīva aprīte un brīvība veikt uzņēmējdarbību, un tāpēc būtiski mainījās abu pušu pakalpojumu sniedzēju iespējas piekļūt otras puses tirgiem. Pakalpojumu sniegšana, kas tagad notiek kā ar trešo valsti, ir kļuvusi sarežģītāka. Uzņēmumi, kas plāno sniegt pakalpojumus, vai investori, kas vēlas reģistrēt savu uzņēmējdarbību otras puses teritorijā, saskaras ar jauniem regulatīviem un administratīviem šķēršļiem. Piemēram, izcelsmes valsts izsniegtās atļaujas uzņēmējā valstī vairs nav derīgas, profesionālā kvalifikācija vairs netiek tik viegli atzīta, kā tas ir Eiropas Savienībā, un tiek piemēroti imigrācijas noteikumi. Apvienotās Karalistes pakalpojumu sniedzējiem un investoriem katrā no 27 dalībvalstīm piemēro atšķirīgus noteikumus.

Lai gan Tirdzniecības un sadarbības nolīgumā ir iekļauti noteikumi, kas samazina konkrētus piekļuves šķēršļus, piemēram, aizliedzot tādus kvantitatīvus ierobežojumus kā investoru un pakalpojumu sniedzēju ekonomisko vajadzību pārbaudes vai paredzot iespēju atzīt profesionālās kvalifikācijas¹⁷, ar Tirdzniecības un sadarbības nolīgumu izveidotais regulējums nav salīdzināms ar brīvību veikt uzņēmējdarbību vai sniegt pakalpojumus vienotajā tirgū. Tirdzniecības un sadarbības nolīgumā ir paredzēts arī atvieglot digitālo tirdzniecību un uzlabot intelektuālā īpašuma aizsardzības standartus, kā arī noteikumus par piekļuvi attiecīgajiem publiskā iepirkuma tirgiem.

Dati par 2021. gada pirmajiem trim ceturkšņiem liecina, ka pakalpojumu tirdzniecība vēl nav atgriezusies pirmspandēmijas līmenī. 2. tabula liecina, ka, lai gan bija vērojama zināma atgūšanās salīdzinājumā ar 2020. gada pirmajiem deviņiem mēnešiem, ES imports no Apvienotās Karalistes un no pārējām tirdzniecības partnervalstīm ir daudz mazāks nekā 2019. gada pirmajos deviņos mēnešos, proti, imports no Apvienotās Karalistes samazinājās par 9,3 % un no pārējām valstīm — par 8 %. Salīdzinot ES eksportu 2021. gada un 2019. gada pirmajos trijos ceturkšņos, Apvienotajai Karalistei eksporta kritums (–13,2 %) ir lielāks nekā pārējām ES tirdzniecības partnervalstīm (–4,8 %).

Viena no visvairāk skartajām nozarēm ir ceļojumu nozare, jo tajā salīdzinājumā ar 2020. gadu nav vērojamas nekādas atveseļošanās pazīmes. ES imports un eksports gan ar Apvienoto Karalisti, gan pārējām ES tirdzniecības partnervalstīm 2021. gada pirmajos deviņos mēnešos joprojām ievērojami atpaliek no 2019. gada tajā pašā periodā reģistrētā līmeņa.

Smagi skarta ir arī transporta pakalpojumu tirdzniecība, būvniecības pakalpojumu tirdzniecība un maksa par intelektuālā īpašuma izmantošanu, taču tas galvenokārt attiecas uz tirdzniecību starp ES un Apvienoto Karalisti; tirdzniecība starp ES un citiem tās tirdzniecības partneriem šobrīd pārsniedz 2019. gada pirmajos deviņos mēnešos reģistrēto līmeni. Tas liecina par Apvienotās Karalistes izstāšanās no ES radīto ietekmi.

Visu 2021. gadu Komisija koncentrēja savus centienus uz to, lai pārvarētu šķēršļus, kas saistīti ar Tirdzniecības un sadarbības nolīguma īstenošanu. Piemēram, izdevās precizēt

---

¹⁷ Abu pušu profesionālās struktūras var lūgt Partnerības padomi, lai tā apstiprina atzīšanu viņu nozarē.

Apvienotās Karalistes imigrācijas noteikumus attiecībā uz apakšuzņēmēju tiesībām sniegt uzstādīšanas un uzturēšanas pakalpojumus tās teritorijā.

Savukārt Komisija ir izpildījusi pārredzamības pienākumus saskaņā ar Tirdzniecības un sadarbības nolīgumu. Informācija par fizisku personu sniegtajiem pakalpojumiem tagad ir publiski pieejama. Komisija ir arī izpildījusi savu pienākumu izveidot publisku tīmekļa vietni, kurā sniegta informācija par MVU¹⁸.

Komisija turpinās uzraudzīt Tirdzniecības un sadarbības nolīguma īstenošanu pakalpojumu un investīciju, digitālās tirdzniecības, intelektuālā īpašuma, publiskā iepirkuma un MVU jomā un uzstās uz Tirdzniecības un sadarbības nolīguma noteikumu ievērošanu. Komisija kopā ar attiecīgajām Apvienotās Karalistes iestādēm veiks turpmākus pasākumus attiecībā uz turpmākajiem publiskā iepirkuma tiesību aktiem¹⁹, kas ir raisījuši bažas ES ieinteresētajām personām. Komisija arī turpinās cieši uzraudzīt citu Apvienotās Karalistes likumdošanas norišu ietekmi, kuras skar jautājumus, uz ko attiecas Tirdzniecības un sadarbības nolīgums.

---

¹⁸ <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/lv/home>.

¹⁹ Sk. <https://www.gov.uk/government/consultations/green-paper-transforming-public-procurement/outcome/transforming-public-procurement-government-response-to-consultation>.

2. tabula. ES27 pakalpojumu tirdzniecība 2021. gada pirmajos deviņos mēnešos sadalījumā pa partnervalstīm un pakalpojumu nozarēm salīdzinājumā ar to pašu periodu iepriekšējos gados

	ES imports 2021. g. janv.– sept.	<i>Izmaiņas (%)</i> <i>salīdzinājumā</i> <i>ar janv.–sept.</i>		ES eksports 2021. g. janv.– sept.	<i>Izmaiņas (%)</i> <i>salīdzinājumā</i> <i>ar janv.–sept.</i>	
	milj. EUR	2020	2019	milj. EUR	2020	2019
ES27 tirdzniecība sadalījumā pa partnervalstīm		KOPĀ, visi pakalpojumi				
Apvienotā Karaliste	114 858	3,9	-9,3	143 253	6,4	-13,2
Ārpus ES27 (izņemot Apvienoto Karalisti)	499 174	-4,4	-8,0	574 356	12,3	-4,8
ES27 tirdzniecība sadalījumā pa pakalpojumu nozarēm		Partnervalsts: Apvienotā Karaliste				
Ražošanas pakalpojumi, apstrādājot fiziskus resursus, kas pieder citiem	1349	1,8	-8,7	3721	-3,1	-2,9
Cituro neiekļauti apkopes un remonta pakalpojumi	1414	-6,2	-27,6	1792	-19,5	-24,9
Transports	9101	-7,9	-27,4	15 534	4,0	-24,9
Ceļošana	3934	-33,0	-71,9	9912	-9,7	-70,2
Būvniecība	1339	-5,6	-51,4	1599	-12,8	-57,7
Apdrošināšanas un pensiju pakalpojumi	6342	25,4	37,8	8487	35,4	55,8
Finanšu pakalpojumi	20 121	22,8	19,8	22 693	12,1	11,9
Cituro neiekļauta maksa par intelektuālā īpašuma izmantošanu	9061	4,0	-21,8	7267	8,6	-8,4
Telekomunikāciju pakalpojumi, datorpakalpojumi un informācijas pakalpojumi	14 181	2,9	8,3	27 357	9,7	14,7
Citi saimnieciskās darbības pakalpojumi	44 670	4,0	2,5	38 337	4,8	1,8
Individuālie, kultūras un atpūtas pakalpojumi	2990	4,4	-11,5	2798	15,8	8,1
Cituro neiekļautas valdības preces un pakalpojumi	258	-55,6	-64,5	822	13,2	13,5
Pakalpojumi, neiedalīti	101	-39,4	-27,4	2936	-1,0	13,3
ES27 tirdzniecība sadalījumā pa pakalpojumu nozarēm		Partnervalsts: ārpus ES27 (izņemot Apvienoto Karalisti)				
Ražošanas pakalpojumi, apstrādājot fiziskus resursus, kas pieder citiem	11 556	10,5	14,5	16 907	12,4	8,5
Cituro neiekļauti apkopes un remonta pakalpojumi	8427	-8,4	-17,3	11 019	-0,9	-11,1
Transports	96 165	20,4	1,8	126 803	31,8	8,0
Ceļošana	26 230	-11,3	-63,6	32 400	-4,5	-66,4
Būvniecība	2371	1,3	-0,3	5205	-16,5	-28,3
Apdrošināšanas un pensiju pakalpojumi	12 707	18,4	20,6	11 094	-0,4	3,1
Finanšu pakalpojumi	38 530	22,7	32,9	42 347	11,3	13,5

Citur neiekļauta maksa par intelektuālā īpašuma izmantošanu	104 010	21,6	38,4	51 547	-1,8	1,4
Telekomunikāciju pakalpojumi, datorpakalpojumi un informācijas pakalpojumi	43 818	11,6	8,2	119 666	22,0	22,1
Citi saimnieciskās darbības pakalpojumi	148 391	-31,3	-21,8	140 995	4,8	-1,2
Individuālie, kultūras un atpūtas pakalpojumi	4779	-2,2	-12,6	7318	5,9	-0,5
Citur neiekļautas valdības preces un pakalpojumi	1984	-11,9	-14,1	3738	-18,3	-15,3
Pakalpojumi, neiedalīti	208	-52,8	-50,0	5319	72,8	63,2

Avots: Eurostat. Eiropas Savienības un eirozonas maksājumu bilance, ceturkšņa dati (BPM6); izvilkums uz 2022. gada 18. februāri.

6. Energētika

Kopš pārejas perioda beigām Apvienotā Karaliste vairs nepiedalās ES vienotajā enerģijas tirgū, arī tā pārvaldībā un tirdzniecības kārtībā. Lai gan Tirdzniecības un sadarbības nolīgumā ir paredzēti noteikumi enerģijas plūsmas atvieglošanai, tirdzniecība ir kļuvuši sarežģītāka.

Tirdzniecības un sadarbības nolīgums ļauj izstrādāt īpašu tirdzniecības režīmu elektroenerģijas plūsmām starp ES un Apvienoto Karalisti. Vispirms abu pušu pārvades sistēmu operatoriem tika lūgts sagatavot izmaksu un ieguvumu analīzi. Tomēr 2021. gada maijā kopīgi iesniegtā analīze uzrādīja neapmierinošus rezultātus, kas citstarp liecināja par nopietnu risku attiecībā uz tirgus manipulāciju un traucējumiem. Komisija strādā pie iespējām un alternatīvām, kas ļautu īstenot šo pienākumu.

Tirdzniecības un sadarbības nolīgumā ir paredzēta arī sadarbība atkrastes atjaunojamās enerģijas sektora attīstīšanā, kam ir būtiska nozīme, lai sasniegtu abu pušu siltumnīcefekta gāzu nulles emisijas mērķus. Pamatojoties uz Ziemeļu jūru enerģētiskās sadarbības satvaru, 2021. gadā sākās sarunas ar mērķi parakstīt saprašanās memorandu, lai izveidotu īpašu forumu tehniskām diskusijām ar Apvienoto Karalisti par atkrastes energotīkla tīkla attīstīšanu un lielo Ziemeļjūras reģiona atjaunojamās enerģijas potenciālu.

7. Vienlīdzīgi konkurences apstākļi atvērtai un godīgai konkurencei un ilgtspējīgai attīstībai

ES un Apvienotā Karaliste Tirdzniecības un sadarbības nolīgumā vienojās, ka tirdzniecībai un investīcijām ir vajadzīgi nosacījumi, kas nodrošinātu vienlīdzīgus konkurences apstākļus un ilgtspējīgu attīstību. Šajā sakarā jebkādas Apvienotās Karalistes likumdošanas norises attiecībā uz subsīdiju kontroli, nodokļiem, darba un sociālajiem standartiem, kā arī vidi un klimatu ir jāuzrauga un par tām ir jāziņo, kā noteikts Padomes Lēmuma (ES) 2021/689 2. panta 4. punktā.

Lai uzraudzītu šādas norises, Komisija izmanto informāciju, ko savākuši tās dienesti un dalībvalstis un ko sniedz ES ieinteresētās personas, oficiālās un neoficiālās kontaktpersonas starptautiskos un daudzpusējos forumos, kā arī specializētās komitejas, kas izveidotas saskaņā ar Tirdzniecības un sadarbības nolīgumu. Komisija arī cieši uzrauga tiesību aktu grozījumus un analizē ideju laboratoriju, uzņēmumu, nevalstisko organizāciju, mediju un citu ieinteresēto personu sniegtos ziņojumus. Ar Tirdzniecības un sadarbības nolīgumu izveidotais vienotais kontaktpunkts²⁰ arī sniedz Komisijai informāciju analīzes nolūkos.

---

²⁰ Vienotais kontaktpunkts ir centralizēts kontaktpunkts visām ES ieinteresētajām personām, kas vēlas iesniegt sūdzību par tirgus piekļuves jautājumiem, vienlīdzīgiem konkurences apstākļiem vai tirdzniecības un ilgtspējīgas attīstības saistību vai vispārējās preferenču sistēmas saistību neizpildi. Plašāka informācija pieejama šajā tīmekļa vietnē: <https://ec.europa.eu/trade/trade-policy-and-you/contacts/chief-trade-enforcement-officer/>.

7.1. Darba un sociālie standarti, vide un klimats, ilgtspējīga attīstība

Pēc izstāšanās no ES Apvienotā Karaliste paziņoja par plašu regulatīvu reformu, kas ir daļa no tās centieniem *“atgūt kontroli pār saviem tiesību aktiem”*, un sāka sabiedrisko apspriešanu par labāka regulējuma satvara reformēšanu²¹.

Darba un sociālās politikas jomā Apvienotās Karalistes valdība paziņoja par savu nodomu izveidot vienotu nodarbinātības tiesību izpildstrukturū, kuras uzdevums būs nodrošināt valsts darba tiesību centralizētu uzraudzību²². Komisija rūpīgi seko līdzi šai tiesību aktu izstrādei, jo īpaši attiecībā uz minētās iestādes pilnvarām un resursiem, kas ļaus tai pildīt savu izpildes panākšanas funkciju. Kad šis regulējums stāsies spēkā, Komisija cieši uzraudzīs, vai tiek efektīvi īstenoti attiecīgie darba un sociālie standarti, kā prasīts Tirdzniecības un sadarbības nolīgumā. Komisija un Apvienotā Karaliste apsprieda šo jautājumu pirmajā Tirdzniecības specializētās komitejas jautājumos par vienlīdzīgiem apstākļiem atvērtai un godīgai konkurencei un ilgtspējīgai attīstībai sanāksmē, kurā abas puses vienojās par to, cik svarīgi ir faktiski īstenot darba ņēmēju tiesības.

Apvienotā Karaliste arī pieņēma 2021. gada Vides likumu²³, ar ko izveido Vides aizsardzības biroju un kas attiecas uz konkrētiem politikas aspektiem, kuri saistīti ar atkritumiem, bioloģisko daudzveidību, gaisa kvalitāti, ūdeni un vides aizsardzību. Šajā sakarā Komisija arī uzraudzīs, vai birojam ir piešķirtas pietiekamas pilnvaras un resursi, lai tas varētu faktiski panākt vides noteikumu izpildi saskaņā ar Tirdzniecības un sadarbības nolīgumā noteiktajiem pienākumiem. Turklāt Komisija pievērsīs uzmanību tam, vai un kā faktiski tiek ievērotas vides saistības pēc Vides likuma un sekundāro tiesību aktu pieņemšanas.

ES noteikumi, ar ko reglamentē ķīmijas nozari, Apvienotās Karalistes tiesību aktos²⁴ tika ieviesti 2021. gadā ar dažiem pielāgojumiem, kas izriet no valsts izstāšanās no ES. Komisija cieši uzrauga Apvienotās Karalistes pieeju attiecībā uz ķīmisko vielu ierobežošanu, licencēšanu un reģistrēšanu, lai nodrošinātu atbilstību attiecīgajiem Tirdzniecības un sadarbības nolīgumā noteiktajiem pienākumiem.

Klimata aizsardzības jomā Apvienotā Karaliste ieviesa savu emisijas kvotu tirdzniecības sistēmu²⁵. Šī sistēma attiecas uz energoietilpīgām nozarēm, elektroenerģijas ražošanas nozari un aviāciju. Tā attiecas uz darbībām, kas saistītas ar kurināmā sadedzināšanu iekārtās. Aviācijas nozarē šo sistēmu piemēro lidojumiem Apvienotajā Karalistē, kā arī lidojumiem uz Gibraltāru un Eiropas Ekonomikas zonu. Kopš 2021. gada maija Apvienotā Karaliste organizē izsoles saistībā ar kvotu tirdzniecību. Līdzsvara cenas līdz šim ir bijušas vai nu līmeņos, kas ir salīdzināmi ar ES cenām, vai augstākas par tām.

²¹ Paziņojums par regulatīvu reformu galvenajās nozarēs: <https://www.gov.uk/government/publications/brexit-opportunities-regulatory-reforms>.

²²

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/991751/single-enforcement-body-consultation-govt-response.pdf.

²³ <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2021/30/contents/enacted>.

²⁴ <https://www.hse.gov.uk/reach/index.htm>.

²⁵ <https://www.gov.uk/government/publications/participating-in-the-uk-ets/participating-in-the-uk-ets>.

Saskaņā ar Eiropas Sociālās hartas²⁶ 18. panta 2. punktu Apvienotajai Karalistei ir jāatceļ vai jāsamazina tiesas nodevas, tai skaitā ar darbu saistītās vīzas nodevas. Vēl nesēn Apvienotā Karaliste piemēroja ilgtermiņa vīzas nodevas samazinājumu 55 GBP apmērā visiem darba ņēmējiem no valstīm, kuras puda piekrišanu Hartai, kas bija atvērta parakstīšanai 1961. gadā. 2020. gada decembrī Apvienotā Karaliste paziņoja, ka no 2021. gada šis samazinājums neattieksies uz piecu ES dalībvalstu valstspiederīgajiem.²⁷ 2021. gada jūlijā Apvienotā Karaliste paziņoja par nodomu denonsēt Eiropas Sociālās hartas 18. panta 2. punktu. 2021. gada septembrī Apvienotā Karaliste nolēma atcelt vīzas nodevas samazinājumu visiem ES pilsoņiem no 2022. gada februāra. Komisija šo jautājumu izvirzīja Partnerības padomes un Tirdzniecības specializētās komitejas jautājumos par vienlīdzīgiem apstākļiem atvērtai un godīgai konkurencei un ilgtspējīgai attīstībai sanāksmēs. Komisija puda vilšanos par to, ka Apvienotā Karaliste nepiemēroja vīzas nodevas atlaidi piecu attiecīgo ES dalībvalstu pilsoņiem, bet gan nolēma to atcelt pilnībā.

7.2. Subsīdiju kontrole

2021. gada jūnijā Apvienotās Karalistes valdība iesniedza Subsīdiju kontroles likumprojektu²⁸, kura mērķis ir izveidot tiesisko regulējumu turpmākai subsīdiju pārraudzībai. Minētajā likumprojektā ir paredzēti materiālo tiesību un izpildes noteikumi.

Attiecībā uz materiālo tiesību noteikumiem likumprojektā ir sniegta subsīdijas definīcija un vispārējie un īpašie subsīdiju principi, kuru pamatā ir Tirdzniecības un sadarbības nolīgumā noteiktie principi, kā arī noteikumi par pārredzamību.

Attiecībā uz izpildes noteikumiem ar likumprojektu Patērētāju un tirgu uzraudzības iestādē tiek izveidota Subsīdiju nodaļa, kas uzņemsies neatkarīgas iestādes funkcijas ar subsīdiju kontroles pilnvarām. Likumprojektā ir paredzēta *ex post* subsīdiju kontroles sistēma ar dažiem *ex ante* elementiem. Konkurences apelācijas tiesa varēs piemērot atgūšanas rīkojumu, ja subsīdija ir piešķirta nelikumīgi. Paredzams, ka tiks izdoti papildu īstenošanas noteikumi un norādījumi. Komisija turpinās uzraudzīt situācijas attīstību.

Komisija izskata arī subsīdijas atjaunojamās enerģijas atbalstam saskaņā ar Apvienotās Karalistes shēmu “Līgumi par starpību”²⁹. Komisija puda bažas par “*Apvienotās Karalistes satura īpatsvara*” iekļaušanu piegādes ķēdes plāna anketā. Komisija šo jautājumu izvirzīja izskatīšanai Tirdzniecības specializētajā komitejā preču jomā un Tirdzniecības specializētajā komitejā jautājumos par vienlīdzīgiem apstākļiem atvērtai un godīgai konkurencei un ilgtspējīgai attīstībai, kā arī Tirdzniecības partnerības komitejas sanāksmēs. Komisija lūdza Apvienoto Karalisti no anketas izņemt informāciju par vietējo saturu un pielāgot atbilstības kritēriju vērtēšanu, kā arī izdot papildu norādījumus, lai apstiprinātu, ka jautājums par Apvienotās Karalistes saturu ir izņemts un ka tas nekādā veidā netiks vērtēts, tai skaitā īstenošanas posmā, tā, ka atrašanās vietai faktiski vairs nav nekādas nozīmes.

²⁶ Eiropas Sociālā harta ir Eiropas Padomes līgums, kura parakstīšana sākās 1961. gadā un kurš sākotnēji stājās spēkā 1965. gadā. Harta tika pārskatīta 1996. gadā. Pārskatītā harta stājās spēkā 1999. gadā: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168048b059>.

²⁷ Bulgārija, Igaunija, Lietuva, Rumānija un Slovēnija.

²⁸ <https://www.gov.uk/government/collections/subsidy-control-bill>.

²⁹ <https://www.gov.uk/government/publications/contracts-for-difference/contract-for-difference>.

Apvienotā Karaliste ierosināja izveidot astoņas brīvostas³⁰, no kurām divas sāka darboties 2021. gadā, ar īpašiem noteikumiem, piemēram, tiešo nodokļu pasākumiem (piem., nodokļu atvieglojumiem) un vienkāršotiem muitas procesiem vai subsīdijām, kas atbalsta tirdzniecību un investīcijas. Komisija turpinās uzraudzīt to izveidi un pārbaudīt to atbilstību Tirdzniecības un sadarbības nolīguma noteikumiem par vienlīdzīgiem konkurences apstākļiem, jo īpaši tiem, kas saistīti ar subsīdijām un nodokļiem.

8. Transports

Kopš pārejas perioda beigām Apvienotā Karaliste transporta jomā vairs nebauda priekšrocības, ko sniedza dalība ES vienotajā tirgū. Lai gan Tirdzniecības un sadarbības nolīgumā ir paredzēti noteikumi savienojamības uzturēšanai starp ES un Apvienoto Karalisti, pārvadātāju piekļuves tiesības, jo īpaši aviācijas transporta un autotransporta jomā, ir krietni mazākas nekā pārvadātāju tiesības ES vienotajā tirgū. Piemēram, Apvienotās Karalistes aviosabiedrības vairs nevar piedāvāt regulārus gaisa transporta pakalpojumus starp dalībvalstīm.

Savstarpējās tiesības, par kurām puses vienojušās gaisa transporta un autotransporta jomā, sāka piemērot, tiklīdz stājās spēkā Tirdzniecības un sadarbības nolīgums, un līdz šim šajā saistībā nav bijušas problēmas.

Tirdzniecības un sadarbības nolīgums dod arī iespēju noslēgt divpusējus nolīgumus starp dalībvalstīm un Apvienoto Karalisti par kravu gaisa transporta pakalpojumiem saskaņā ar tā sauktajām “piektās brīvības tiesībām”³¹. Pamatojoties uz šo atļauju saskaņā ar Padomes Lēmuma (ES) 2021/689 6. pantu, par saviem nolīgumiem ar Apvienoto Karalisti līdz 2021. gada beigām Komisijai paziņoja šādas dalībvalstis: Luksemburga, Malta, Francija, Slovākija, Vācija, Igaunija, Čehijas Republika, Somija, Beļģija, Zviedrija, Dānija, Bulgārija, Ungārija, Latvija, Nīderlande, Īrija, Kipra, Grieķija un Lietuva.

Attiecībā uz to teritorijā projektēto gaisa kuģu, dzinēju un propelleru lidojumderīguma pārbaudēm, kā arī saistītajiem sertifikācijas procesiem 2021. gadā tika pabeigtas 15 validācijas, kas galvenokārt ietver papildu tipa sertifikātu piešķiršanu vai izmaiņu veikšanu esošajos projektos. No tām 13 validācijas piešķīra ES Aviācijas drošības aģentūra, bet divas — Apvienotās Karalistes Civilās aviācijas iestāde.

9. Zivsaimniecība

Kopš pārejas perioda beigām Apvienotā Karaliste vairs nepiedalās ES kopējā zivsaimniecības politikā. Lai gan Tirdzniecības un sadarbības nolīgumā ir paredzēta savstarpēja piekļuve katras puses ūdeņiem, kā arī īpaši noteikumi par piekļuvi Apvienotās Karalistes kroņa teritoriju ūdeņiem pielāgošanas periodā, zvejas nosacījumi abu pušu zvejniekiem ir būtiski mainījušies.

³⁰ <https://www.instituteforgovernment.org.uk/explainers/trade-freeports-free-zones>.

³¹ Tiesības vai privilēģijas attiecībā uz regulāriem starptautiskiem gaisa transporta pakalpojumiem, kuras viena valsts piešķir citai valstij, lai pirmās minētās valsts teritorijā veiktu pacelšanos un nosēšanos lidojumiem no trešās valsts vai uz to.

Komisija lielākajai daļai ES zvejas flotes nodrošināja piekļuvi Apvienotās Karalistes un tās kroņa teritoriju ūdeņiem. Tomēr joprojām ir grūti nodrošināt ES mazāko un aizstājēju piekļuvi Apvienotās Karalistes teritoriālajiem ūdeņiem (6–12 jūdzes) un Normandijas salu ūdeņiem. Lai gan tika panākts ievērojams progress, vairākiem kuģiem, kas vēlējas piekļūt šiem ūdeņiem, līdz gada beigām vēl nebija piešķirta licence. Komisija kopā ar attiecīgajām dalībvalstīm pārbauda apstākļus attiecībā uz katru pieprasīto licenci, kas nav piešķirta.

Puses arī apmainījās ar paziņojumiem par visiem jaunajiem pārvaldības pasākumiem, kā prasīts Tirdzniecības un sadarbības nolīguma 496. panta 3. punktā. Šādiem paziņojumiem savstarpēji pieņemamus termiņus un procedūras izstrādās Specializētā zvejniecības komiteja.

ES un Apvienotā Karaliste arī rīkoja ikgadējas apspriedes par kopīgo krājumu pārvaldību. 2021. gada jūnijā tika panākta vienošanās par kopējo pieļaujamo nozveju 2021. gadam. 2021. gada decembrī tika panākta vienošanās par kopējo pieļaujamo nozveju 2022. gadam.

10. Sociālā nodrošinājuma koordinēšana

Kopš pārejas perioda beigām Apvienotajā Karalistē vairs nepiemēro ES mehānismu sociālā nodrošinājuma koordinēšanai. Tirdzniecības un sadarbības nolīgums ierobežo negatīvo ietekmi, aizsargājot to cilvēku sociālā nodrošinājuma tiesības, kuri pārvietojas starp ES un Apvienoto Karalisti pēc 2021. gada 1. janvāra. Šajā nolūkā tas ļauj koordinēt lielāko daļu sociālā nodrošinājuma pabalstu.

Sadarbība sociālā nodrošinājuma jomā 2021. gadā noritēja labi. Netika konstatētas strukturālas problēmas Protokola par sociālā nodrošinājuma koordinēšanu īstenošanā saskaņā ar Tirdzniecības un sadarbības nolīgumu. Turklāt Specializētā komiteja sociālā nodrošinājuma koordinācijas jomā ir pieņēmusi protokola pielikumu grozījumus, lai apstiprinātu, ka dalībvalstis ar īpašiem nosacījumiem joprojām ļauj uz darba ņēmējiem, kas norīkoti darbā uz Apvienoto Karalisti vai no tās, attiecināt nosūtītājas valsts sociālā nodrošinājuma tiesību aktus.

11. Tiesībaizsardzības un tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās

Līdz ar pārejas perioda beigām mainījās kārtība, kādā notiek ES un Apvienotās Karalistes tiesībaizsardzības un tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās. Piemēram, mehānismi, kuru pamatā ir savstarpēja atzīšana, tika aizstāti ar savstarpēju tiesisko palīdzību. Turklāt Apvienotā Karaliste vairs nav ES tiesībaizsardzības iestāžu locekle, un tai vai nu ir ierobežota piekļuve ES datubāzēm, vai arī šādas piekļuves nav vispār. Lai gan Tirdzniecības un sadarbības nolīgumā ir paredzēta sadarbība starp pusēm, šāda sadarbība tagad notiek saskaņā ar kārtību, kādu piemēro sadarbībai ar trešām valstīm.

2021. gadā turpinājās operatīvā sadarbība ar Eiropu un *Eurojust* – ņemot vērā trešās valsts statusu un saskaņā ar divpusējiem nolīgumiem. Šajā nolūkā 2021. gada 27. septembrī tika parakstīta darba un administratīva vienošanās ar Eiropu, ar ko izveido sadarbības attiecības, un 2021. gada 20. decembrī tika parakstīta darba vienošanās ar *Eurojust*.

Specializētā komiteja tiesībaizsardzības un tiesu iestāžu sadarbības jautājumos, kas pārrauga sadarbības pasākumu īstenošanu saskaņā ar Tirdzniecības un sadarbības nolīgumu, pagarināja pagaidu posmu Apvienotās Karalistes DNS un pirkstu nospiedumu savienojumu *ex ante*

izvērtēšanai³². Šo pagaidu posmu pēc 2022. gada 30. jūnija vairs nevar pagarināt, jo tas ir datums, līdz kuram ir jāizvērtē Apvienotās Karalistes savienojumi.

Saskaņā ar Tirdzniecības un sadarbības nolīgumu Apvienotajai Karalistei ir jādzēš pasažieru datu reģistra dati, kas saņemti pēc pasažieru izceļošanas no valsts, ja vien riska novērtējums neliecina, ka šādi dati ir jāsauglabā. Apvienotajai Karalistei tika atļauts atkāpties no šā pienākuma uz vienu gadu ilgu pagaidu posmu pēc Tirdzniecības un sadarbības nolīguma stāšanās spēkā, kamēr nav veikti noteikti tehniskie pielāgojumi. Pagaidu posmam bija jābeidzas 2021. gada 31. decembrī. Tomēr 2021. gada 21. decembrī Partnerības padome, apsvērusi Apvienotās Karalistes sniegto informāciju par aizsardzības pasākumiem un darbībām, kas veiktas, lai ļautu dzēst datus, un izmantojot pilnvarojumu saskaņā ar Tirdzniecības un sadarbības nolīguma 552. panta 13. punktu, ņemot vērā īpašos apstākļus, pieņēma lēmumu pagarināt minēto pagaidu posmu par vēl vienu gadu³³.

12. Piedalīšanās ES programmās

Izstājoties no ES, Apvienotā Karaliste zaudēja piekļuvi ES programmām, arī to finansējumam un apmaiņas iespējām. Piemēram, studenti no valsts augstākās izglītības iestādēm vairs nav tiesīgi piedalīties *Erasmus+* apmaiņas programmā.

Lai gan Tirdzniecības un sadarbības nolīgums ļauj Apvienotajai Karalistei kā asociētai valstij, kas nav ES dalībvalsts, piedalīties konkrētās ES programmās, tomēr šādas dalības nolūkā ir jāpieņem divpusēji protokoli un jāveic finansiāls ieguldījums. Šie protokoli 2021. gadā netika pieņemti.

Līdz to pieņemšanai Apvienotās Karalistes subjekti var gūt labumu no pārejas pasākumiem, saskaņā ar ko viņi var iesniegt pieteikumus pamatprogrammā “Apvārsnis Eiropa” un viņiem var tikt piemērotas izvērtēšanas procedūras.

Jāatgādina, ka saskaņā ar pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” regulu³⁴ subjekti no trešām valstīm, kas nav asociētās valstis, ir tiesīgi piedalīties pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” projektos, nesaņemot ES finansējumu. Šādos gadījumos trešo valstu subjektiem finansējums būtu jāsaņem no citiem avotiem.

13. Secinājumi

Lai gan Tirdzniecības un sadarbības nolīguma piemērošanas joma ir nepieredzēti plaša un tajā ir iekļauti tirdzniecības atvieglošanas pasākumi, šis nolīgums neaizstāj — un tā mērķis nekad nav bijis aizstāt — dalību ES.

---

³² Ar ES un Apvienotās Karalistes Tirdzniecības un sadarbības nolīguma 8. panta 1. punkta r) apakšpunktu izveidotās specializētās komitejas 2021. gada 28. septembra Lēmums Nr. 1/2021 attiecībā uz Tirdzniecības un sadarbības nolīguma 540. panta 3. punktā minētā laikposma pagarināšanu, kura laikā ar Apvienoto Karalisti var apmainīties ar DNS profiliem un daktiloskopijas datiem.

³³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:22021D2323>.

³⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/695 (2021. gada 28. aprīlis), ar ko izveido pētniecības un inovācijas pamatprogrammu “Apvārsnis Eiropa”, nosaka tās dalības un rezultātu izplatīšanas noteikumus un atceļ Regulas (ES) Nr. 1290/2013 un (ES) Nr. 1291/2013 (OV L 170/1); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32021R0695&from=LV>.

Attiecībā uz preču tirdzniecību — Tirdzniecības un sadarbības nolīgums nelikvidē muitas procedūras un kontroli, izcelsmes noteikumus ar mērķi gūt labumu no tarifu atcelšanas un no regulējuma atšķirībām izrietošos netarifu šķēršļus. Attiecībā uz pakalpojumiem — ar Tirdzniecības un sadarbības nolīgumu piedāvātās elastības iespējas nav pat salīdzināmas ar apmēru, kādā ir atvieglota pakalpojumu sniegšana ES vienotajā tirgū. Tas pats attiecas uz visām pārējām ES politikas jomām, uz kurām attiecas Tirdzniecības un sadarbības nolīgums, — sākot ar transportu un enerģētiku un beidzot ar zivsaimniecību un tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās. Neraugoties uz Tirdzniecības un sadarbības nolīgumu, tirdzniecība un sadarbība starp ES un Apvienoto Karalisti ir kļuvusi sarežģītāka un grūtāk īstenojama, salīdzinot ar situāciju, kad Apvienotā Karaliste bija ES dalībvalsts.

Ņemot vērā to, ka *Brexit* iezīmē ES un Apvienotās Karalistes tiesiskā regulējuma saskaņotības beigas, notiekošās un turpmākās likumdošanas norises ir svarīgas Tirdzniecības un sadarbības nolīguma faktiskai īstenošanai. Tāpēc Apvienotās Karalistes regulatīvās reformas pastāvīga uzraudzība jomās, uz kurām attiecas Tirdzniecības un sadarbības nolīgums, ir ļoti svarīga, lai nodrošinātu, ka tā nav pretrunā Tirdzniecības un sadarbības nolīguma noteikumiem un ka ES uzņēmumiem netiek radīti neizdevīgi konkurences apstākļi.

ES mērķis ir saglabāt stabilas un pozitīvas attiecības ar Apvienoto Karalisti, kas joprojām ir nozīmīga ES tirdzniecības partnervalsts. Tomēr turpmāko attiecību kvalitāte lielā mērā būs atkarīga no tā, kādā apmērā Apvienotā Karaliste ievēros saistības, kuras tā ir uzņēmusies, noslēdzot Tirdzniecības un sadarbības nolīgumu un Izstāšanās līgumu.